

МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКТ «МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ДІТЕЙ РІЗНИХ ВІКОВИХ КАТЕГОРІЙ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ І ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ»

Умови воєнних дій радикально змінюють ритм життя. Велика кількість дітей вимушені змінити місце свого мешкання, і не завжди разом із батьками. Через пережиті негативні події, що пов'язані з війною, у таких дітей виникає психоемоційна напруга, що супроводжується тривогою, різноманітними страхами, іншими психологічними, соматичними та соціальними проблемами. Усе це завдає значного збитку ментальному здоров'ю взагалі. Також через високу міграцію, збільшення густини населення на окремих територіях та примноження категорії осіб, які потребують медико-психологічної допомоги фахівцям сфери ментального здоров'я доводиться працювати за принципом «за мінімум часу – максимум користі», а це вимагає чіткого налагодження координації та інтеграції відновлення самопочуття та благополуччя, і цей процес суттєво залежить від якості здійснення медико-психологічної діагностики. Тому задля виявлення проблемних точок-мішеней, що перешкоджають сталому всебічному розвитку і психологічному комфорту дітей різних вікових груп, а також оптимізації роботи клінічного психолога, своєчасного залучення лікарів та ефективного планування робочого часу фахівців розроблено методичний комплект діагностичного інструментарію "Медико-психологічна діагностика дітей різних вікових категорій в умовах воєнних дій і вимушеної міграції».

Ураховуючи вікову періодизацію та особливості кожної вікової групи дітей, до методичного комплексу введений наступний діагностичний інструментарій:

- Анкета інтеграції дитини шкільного віку;
- Карта клініко-психологічного та соціального обстеження дитини дошкільного віку;
- Карта клініко-психологічного та соціального обстеження дитини молодшого шкільного віку (1-4 клас);
- Карта клініко-психологічного та соціального обстеження дитини середнього шкільного віку (5-8 клас);
- Карта клініко-психологічного та соціального обстеження дитини підліткового віку (9-11 клас).

Технологія використання методичного комплексу полягає в тому, що знайомство і першу бесіду з дитиною обов'язково проводить клінічний психолог, використовуючи психодіагностичний інструмент «Анкета інтеграції дитини шкільного віку», що може бути застосований для різних вікових категорій. Якщо робота ведеться з дитиною молодшого шкільного віку, то доцільно проводити бесіду, наводячи запитання Анкети в усній формі та записуючи відповіді у бланк. Діти середньої та старшої школи заповнюють анкету самостійно, власноруч. Представлений діагностичний інструмент складається з 18 запитань, що дозволяє зібрати необхідний мінімум біографічних даних про дитину і задати ряд коректно сформульованих

запитань щодо психологічного благополуччя і соціальної інтеграції, наявності психоемоційної напруги, мрій, дослідити індивідуальні особливості, а також визначити інтереси та установки дитини. Питання викладені в послідовності від загального до приватного, від персональних даних до наявності актуальних бажань і планів на майбутнє. Головним підходом виступає гуманність та чуйність, тобто попередження ретравматизації дитини та створення безпечних умов для відновлення ментального здоров'я.

За результатами анкетування психолог буде мати певні уявлення про наявні хвилювання і проблеми дитини.

Під час роботи з дитиною одному з батьків чи його представнику пропонується робота з Картою клініко-психологічного та соціального обстеження дитини, відповідно до її віку.

Кожна Карта вміщує чотири основні блоки: соціальний блок (загальна інформація про дитину і батьків), медичний блок (інформація про протікання вагітності, пологи, психосоматичні і психофізіологічні особливості дитини; даний розділ заповнює лікар), психолого-педагогічний блок (дані про психічний розвиток, психологічне благополуччя і виховання дитини), психологічний блок (відомості про індивідуально-психологічні особливості на момент звернення). Карти розроблені таким чином, щоб прослідкувати розвиток, особливості дитини від моменту зачаття до часу звернення до психолога. Карта заповнюється батьками або їх представниками. Після того психолог проводить ознайомлення із наведеною інформацією і здійснює уточнюючу бесіду з батьками щодо даних, наведених в анкеті. Розроблені карти спрямовані на детальне вивчення життєвого (соціально-психологічного) анамнезу дитини і її сім'ї. За показаннями клінічний психолог планує об'єм клініко-психологічного обстеження, за потреби перенаправляє дитину до педіатра, дитячого невролога, дитячого психіатра. За результатами роботи за методичним комплектом здійснюються необхідні медико-психологічні обстеження, лікування та реабілітація, по завершенню надаються рекомендації для батьків, педагогів закладу освіти, які працюють із даною дитиною.

Впровадження методичного комплекту у практичну діяльність фахівців ментального здоров'я показала, що застосування Анкети допомагає встановити контакт із дитиною, висвітлити їй свої власні емоції, почуття та розповісти про те, що заважає повноцінному життю. Використання Карт конкретизує хід ведення бесіди з батьками, допомагає виявити «критичні точки», спланувати план подальших дій (комплекс проведення комплексного медико-психологічного обстеження та попередження складних соматичних, психосоматичних і психічних наслідків). Застосування в комплексі Анкети та Карт сприяють встановленню довірчих взаємовідносин між дитиною, її сім'єю і фахівцями ментального здоров'я, виявленню істинних причин психологічних проблем дитини, вивченню внутрішньо-сімейного клімату, пошуку особистісних ресурсів як дитини, так і її сім'ї.